

DE WERELD IN 48 STUKKEN

Inhoud

Vooraf	15
1 Een geweldige stap voor de mensheid – <i>de Beringstraat</i>	21
2 A crying shame – <i>over Hawaï</i>	25
3 Waar ga je heen? – <i>over Samoa en Margaret Mead</i>	29
4 Verlangen naar onherbergzaamheid – <i>over zee en ijsbergen</i>	33
5 Marx in de boreale wereld – <i>over Canada en mccarthyisme</i>	39
6 Vliegen of stilstaan – <i>over het westen van de vs</i>	43
7 Îles du Désappointement – <i>over de intense teleurstelling van het reizen</i>	49
8 De WER, een onjuiste weergave van de realiteit – <i>over kaarten</i>	53
9 Goede raad van de schildpad – <i>over Axel Heiberg Island</i>	59
10 Bewegingen van zwaluwen nabij het plafond – <i>over Mexico</i>	63
11 Miniaturrampje in de Pacific – <i>over Paaseiland</i>	67
12 Scott en Amundsen – <i>over de race voor Antarctica</i>	71
13 White spots – <i>schermverslaafd op Groenland</i>	77
14 De mengkroes – <i>over de Cariben</i>	81

15	Een minachtend firmament – over <i>Centraal-Amerika en herinneren</i>	89
16	Een oorlog goed voor de meeste bewoners – over <i>de Falklands</i>	95
17	De Noormannen op zoek naar een kolonie – meer over <i>Groenland</i>	99
18	De reizende keerkringen – over <i>breedtegraadcirkels</i>	103
19	Het bos van de toekomst – over <i>Suriname en Brazilië</i>	107
20	Shackletons einde – over <i>in een sloep naar South Georgia</i>	113
21	IJsland als geheugen – over <i>Jorge Luis Borges' fascinaties</i>	117
22	Onderling, een territorium – over <i>het Schotse eiland Mull</i>	121
23	Sterven op Sint-Helena – over <i>Napoleon en zeer oud worden</i>	125
24	Diep, dieper, diepst – over <i>de troggen in de oceanen</i>	129
	HALVERWEGE – bespiegeling over het midden	133
25	De archieven van het noorden – over <i>Scandinavië</i>	137
26	De kameleons van de Peloponnesos – over <i>de liefde voor Griekenland</i>	141
	De oprit – over reizen met de duim	151
27	Drie keer sorry – over <i>zuidelijk Afrika en kolonialisme</i>	155
28	Een vriend voor Boudewijn – over <i>eenzaamheid en voetnoten</i>	159
29	Uitgeefgeschiedenis, reisverhaal – over <i>Nova Zembla</i>	163
30	Arabia Felix, gelukkig Arabië – over <i>de Empty Quarter</i>	167

31	Vlees zijn – <i>over de leeuw van Afrika</i>	171
32	Landbezit, zeebezit – <i>over wat van wie is</i>	177
33	De porseleinkast – <i>over Rusland en de goelag</i>	183
34	Verdeel en heers – <i>over The Great Game</i>	187
35	Curry en kaste – <i>over de Indiase keuken</i>	193
36	Plusminus Atlantis – <i>over de Kerguelen</i>	197
37	Land van versteende wodka – <i>over Russische literatuur</i>	201
38	Het volkspark in China – <i>een kleine ontsnapping</i>	209
	Klein intermezzo treinreizen	212
39	Maleisië van weleer – <i>over de Straits Settlements</i>	215
40	Een stuk van de taart – <i>over ongeclaimd land</i>	219
41	‘De dorst iets op te vissen uit de afgrond van de tijd’ – <i>over lezen over Rusland</i>	223
42	Dingen die getuigen van diepe emotie – <i>over feminisme duizend jaar geleden</i>	227
43	De zon komt op boven een verwoest Arcadië – <i>over de Filipijnen</i>	233
44	Dromen aan de reling – <i>over Australië en Tasmanië</i>	237
45	A wild sheep chase – <i>over het sneeuwschaap in Siberië</i>	241
46	Onbekende schoonheid – <i>over Kamtsjatka</i>	245
47	De kaart als spiegel – <i>over antropologen</i>	251
48	De tijd nooit, helaas – <i>over Nieuw-Zeeland</i>	255

EPILOOG – Het fernweh voorbij	257
Verantwoording	259
Beeldverantwoording	260
Woord van dank	263
Literatuur	264
Personen- en plaatsnamenregister	273

...vrolijk dooreen en tegelijk als op een schilderij
dat zich niet wenst neer te leggen bij zijn lijst...

Bernlef

I dwell in Possibility –
A fairer House than Prose –
More numerous of Windows –
Superior – for Doors –

Of Chambers as the Cedars –
Impregnable of eye –
And for an everlasting Roof
The Gambrels of the Sky –

Of Visitors – the fairest –
For Occupation – This –
The spreading wide my narrow Hands
To gather Paradise –

Emily Dickinson

Everything I have written is the result of
reading or of interest in people.

Marianne Moore

‘Ik zoek een reisgenoot’
Uit *Awater* van Martinus Nijhoff

Ik vond er drie. Aan Caroline, Zeb en Bloem
– mijn reisgenoten – is dit boek opgedragen.





Vooraf

Toen ik zes was, stootte ik mijn kop. Het bleek tegen het hoofd van een ander jongetje te zijn, dat net als ik de rij mieren volgde over de stoep; hij naar waar ze heen gingen, ik naar waar ze vandaan kwamen. Bang! Dit is persoonlijke mythologie en hoe het brein werkt: je zoekt een punt in je leven vanwaaraf een zekere interesse en nieuwsgierigheid ontstonden. Het jongetje en ik zouden de komende zes jaar vooral naar dieren en plantjes kijken.

Wanneer ik me afvraag waar flankerende kennishonger en nieuwsgierigheid naar hoe alles werkt vandaan komen, sta ik ineens oog in oog met mijn eerste leraar aardrijkskunde. Hij staat naast zijn bureau en zegt dat hij er vanuit stand op kan springen. En doet dat ook. In mijn jonge ogen is hij stokoud, dus heel opmerkelijk dat hij dit kan! De aandacht van de klas heeft hij, het is de eerste les. Vervolgens zegt hij dat vijf leerlingen in de klas slimmer zijn dan hij. Hoe hij dat weet? De-mo-gra-fie, sta-tis-tiek. Zoiets heeft nog nooit een volwassene tegens ons gezegd. Van hem neem ik in het jaar dat volgt vrijwel alles aan.

De wereldkaart in zijn klas is de eerste die ik me herinner. Er moeten eerdere geweest zijn. Er was zeker een 'Provincies van Nederland'-kaart op de lagere school. Maar dié wereldkaart, die gaf bepaald iets te dromen. Een wonder was het, een plaatje waar alles op stond! Je kon tijdens de les naar buiten staren, naar de spelende eekhoorns die de grootste kwelgeesten van onze leraren waren, maar ook naar die groenblauwe linnen kaart. Die kaart liet zien dat je niets wist. Dat het onooglijk kleine stukje waarop niet eens onze hoofdstad voluit geschreven kon worden, dat die vlek van nauwelijks de grootte van je hand je wereld was. Tot aan dat moment.

En wanneer ik door de zandduinen in de bossen slenterde leek die wereld al zo groot! Het is een eeuwenoude sensatie. Zolang mensen schematische weergaven van de hun bekende wereld maken zijn er waarnemers, kinderen die zoiets voor het eerst zien en een epifanie beleven: zo groot